

Jouni Korkiasaari

**Utvandring
från Finland till Sverige
genom tiderna**

Siirtolaisuusinstituutti – Migrationsinstitutet

Turku - Åbo 2003

<http://www.migrationinstitute.fi>

Utvandring från Finland till Sverige genom tiderna

Finländarna i Sverige före 1945

- Personer från Finland förekommer i svenska källor från 1300-talet, framför allt i Stockholm.
- Allt sedan den tidiga medeltiden flyttade finnar en och en eller i små grupper till gruvdistrikten i mellersta Sverige och under medeltiden till olika håll i Sverige.
- I Torne älvdal var redan på medeltiden finsk bosättning som härstammade från Österbotten i Finland; kontakterna tvärs över Kvarken (Bottniska viken) var också livliga redan på 1500-talet.
- I slutet av 1500-talet utvandrade nybyggare (skogsfinnar) i stora skaror (inalles 12 000) i huvudsak från Savolax och norra Tavastland till mellersta Sverige (Värmland) och delvis till Norska sidan; de viktigaste orsakerna var klubbekriget, borglägersystemet, förändringen av näringsstrukturen från svedjebbruk till åkerbruk och hertig Karls utflyttningsuppmaningar.
- Finska församlingen i Stockholm grundades år 1533; vid mitten av 1600-talet var medlemsantalet uppskattningsvis 900-1 000; ca. 20 % var byggnadsarbetare och murare, likadeles utgjorde hantverksmästarna, formännen och bärarna 20 %.
- Vid samma tider i 1500-talets slut flyttade det också finnar till norra Sverige, till Ångermanland, Jämtland och Norrland.
- Arbete och förtjänstmöjligheter i stormakttidens Sverige på 1600-talet drog finnar, bl. a. tjänstemän, köpmän, notfiskare och byggnadsarbetare, i synnerhet till Stockholm, ofta på uppmaning av fogdar och regering; utskrivning till krigstjänst påverkade flyttningen i någon mån.
- Flyttningar orsakade av Stora nordiska kriget (1700-1721); flera finlandfödda hörde till Gustav III:s hovkretsar, bl.a. bröderna Sprengtporten och Gustav Mauriz Armfeldt på 1700-talet; den sekelgamla allmogeseglationen fortgick och var livlig; år 1754 var antalet finnar i Stockholm ca. 2 000 eller 4 % av stadens totalbefolkning (57 000).
- Fortgående och tidvis livlig arbetsvandring till Sverige ägde rum ända till 1809 (om än den var flyttning inom landet hade den ändå karaktär av utvandring); år 1800 fanns det uppskattningsvis minst 40 000 finnsktalande personer på olika håll i Sverige.
- Efter att Sverige och Finland separerades år 1809 var invandringen från Finland tidvis ganska omfattande ända till andra världskriget
- Flyttningar från Finska kriget 1808-1855
- Politiska flyttningar 1810-1855
- Stockholms Finnkår, den första finska föreningen grundades 1829 på initiativ av bl. a. Carl Axel Gottlund, som gjorde två långa resor genom Sveriges finnbygd åren 1817 och 1821; den andra finska föreningen Finska Gillet grundades 1859 av Gustav Adolf Montgomery och den tredje, Finska föreningen i Stockholm grundades 1894.
- De finländska studenterna fortsatte att strömma till Uppsala universitet även efter skilsmässan från Sverige; år 1811-1830 kom det 65 studenter främst från Åbo och Uleåborg.

- Handeln och sjöfarten fortsatte i gamla spår och förde med invandrare såsom också den traditionella arbetsvandringen och emigrationen över Bottniska viken i synnerhet under trävaruindustrins stora boom under de två årtiondena efter 1870
- Under 1861-1890 togs 33 439 pass för resor till Sverige från Vasa län (antalet pass till Amerika var ca. 27 600 och till Ryssland 6 300).
- Enligt den officiellt registrerade flyttningsrörelsen uppgick utvandringen från Finland till Sverige 1881-1910 till ca 14 400 personer varav 6 100 var män och 8 300 kvinnor. Flyttningen från Sverige till Finland var 9 800 personer; kvinnorna, närmast tjänarinnor och pigor, var hela tiden i majoritet.
- Borgerliga, patriotiska och andra politiska flyktingar 1895-1917; enligt utlänningsräkningarna var antalet personer från Finland och Ryssland 10 600 respektive 12 000 under åren 1914 och 1916.
- "Röda" flyktingar 1918-1939.
- På 1930-talet börjar också en vanlig invandring till Sverige på nytt.
- 1939-1945 Krigsbarnen (70 000), krigsinvalidier (4 500) och -tuberkulösa samt evakuerade från norra Finland (55 000); en del av dessa blev kvar i Sverige.

Repellerande och attraktionsfaktorer i migration mellan Sverige och Finland ("push and pull") efter 1945

Allmänna förutsättningar

- Likheter i de finska och svenska samhällena (kultur, arbetsliv, institutioner, lagar osv.)
- Historiska förbindelser
- Geografisk närhet
- Språket (finlandssvenskarna)

Repellerande faktorer i Finland

- Efterkrigstidens dåliga levnadsförhållanden, rädslan för Ryssland
- Djupa konjunktunedgångar, hög arbetslöshet, låg inkomstnivå, svagt socialskydd
- Jordbruksdominerad näringsstruktur, stort antal små gårdar (delvis som konsekvens av bosättning av evakuerade från Karelen efter kriget), lantbrukets dåliga lönsamhet
- In- och utrikespolitisk instabilitet
- Ekonomiska "chockkurer" (stora och upprepade devalveringar, åkerpaketering osv.)
- Inverkan av efterkrigstidens stora åldersklasser på 1960-talet arbetsmaknad
- Bostadsbrist i industricentra
- Ungdomens växande förväntningar om högre levnadsnivå

Attraktionsfaktorer i Sverige

- Snabb industrialisering och stor arbetskraftsbrist redan från början av 1900-talet (industrin blev nästan helt föskonad från kriget)
- Värkning av arbetskraft från Södra Europa och Finland
- Mycket hög inkomst- och levnadsnivå jämfört med Finland
- Ekonomisk och politisk stabilitet "släktvärkning", effektiv informationsförmedling av de som flyttat tidigare

Migration mellan Finland och Sverige 1945–1999

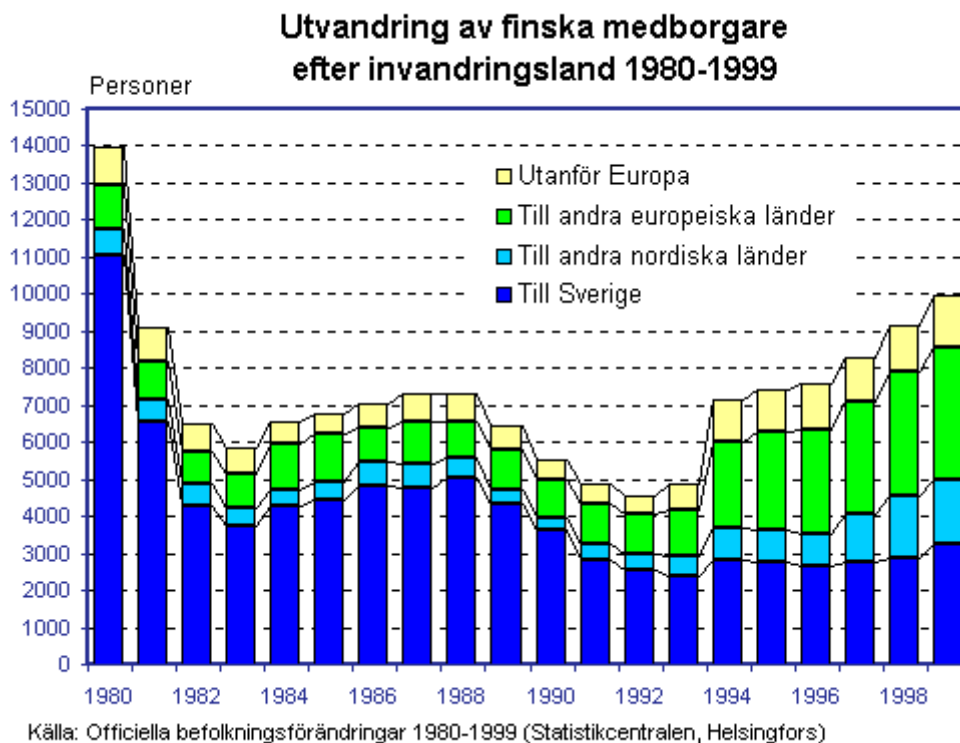

Källa: Befolkningsförändringar (Statistikcentralen, H:fors); figur: Jouni Korkiasaari

Viktiga årstal vid flyttning mellan Finland och Sverige

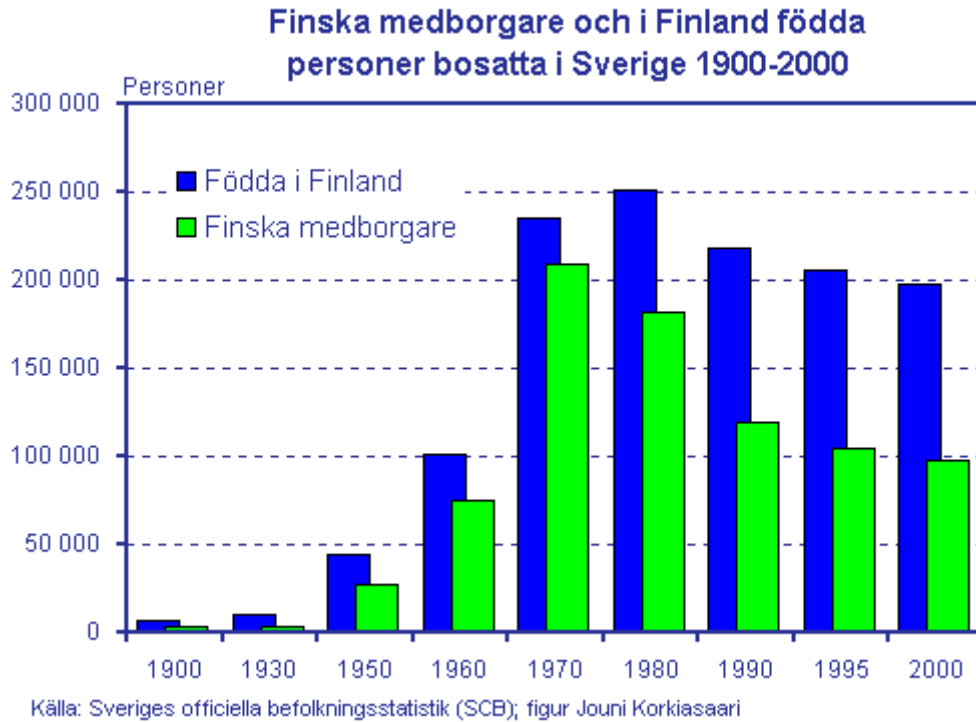
- **1943:** Sverige upphäver kravet på arbetstillstånd för nordiska medborgare
- **1949:** Sverige upphäver visumtvång för finländarna
- **1954:** Avtal om gemensam nordisk arbetsmarknad sluts, passtväng och krav på vistelsetillstånd för nordiska medborgare upphävs
- **1955:** Samnordiskt avtal om socialskydd sluts
- **1965:** Sverige begränsar invandring utifrån Norden, arbetskraftsvärkning från Finland stärkas
- **1967:** Finland devalverar marken (över 30 %)
- **1969-1970:** Åkerpaketering i Finland
- **1971-1974:** Stor arbetskraftsbrist i Finland, första gången Finland får flyttningsvinst på grund av kraftig återvandring, en återvandringsskampanj igångsätts av arbetsgivare och arbetskraftsmyndigheter
- **1973:** Arbetsmarknadsavtalet kompletteras med ett tilläggsprotokoll rörande Finland och Sverige (det sk. "kanaliseringsavtalet")

- **1977:** Djup konjunktur nedgång och rekordhög arbetslöshet i Finland (första gången över 100 000), sämre tider också i Sverige på grund av strukturomvandling i industrin
- **1981:** En ny återvandringsperiod inleds och försätter hela decenniet, ekonomin i Finland utvecklas kraftigt på hela 1980-talet, Finland kallas "Europas Japan"
- **Början av 1990-talet:** Djup recession och kraftig strukturomvandling i den Finska ekonomin, flyttningen mellan länderna sjunker till lägsta nivån efter kriget
- **Slutet av 1990-talet:** Ekonomin förbättras i båda länderna och flyttningen balanseras till en "naturlig" nivå.

Utvecklingsperioder i sverigefinländarnas historia efter 1945

- 1940- och 1950-talet: Pionjärtiden
- 1960-talet: Gästarbetartiden
- 1970-talet: Anpassningstiden
- 1980-talet: Tiden av blomstring, osäkerhet och återvandring
- 1990-talet: Minoritetstiden
- 2000-talet: Arvtagargenerationens tid

Källor:

- Korkiasaari, Jouni & Tarkiainen, Kari: *Suomalaiset Ruotsissa. Suomalaisen siirtolaisuuden historia. Osa 3. Siirtolaisuusinstituutti, Turku 2000.*
- Koivukangas, Olavi (red.): *Utvandringen från Finland till Sverige genom tiderna. Migrationsinstitutet 1981 (utställningsbroschyr).*
- Tarkiainen, Kari: *Finnarnas historia i Sverige. Del 1. Inflyttarna från Finland under det gemensamma rikets tid. Finska historiska samfundet/Nordiska museet. Helsingfors 1990.*
- Tarkiainen, Kari: *Finnarnas historia i Sverige. Del 2. Inflyttarna från Finland och de finska minoriteterna under tiden 1809-1944. Finska historiska samfundet/Nordiska museet. Helsingfors 1993.*
- Lainio, Jarmo (red.): *Finnarnas historia i Sverige. Del 3. Tid efter 1945. Finska historiska samfundet/Nordiska museet. Helsingfors 1996.*